

Uchwała Nr 15/2014
Prezydium Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego
z dnia 10 września 2014 r.

dotycząca projektu rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego
w sprawie studiów doktoranckich i stypendiów doktoranckich

Po rozpatrzeniu, na wniosek Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 4 sierpnia 2014 r. (pismo DSW.ZNU.1201.7.2014.2.MK.21) projektu rozporządzenia w sprawie studiów doktoranckich i stypendiów doktoranckich stosownie do art. 45, ust. 3 pkt. 2 ustawy z dnia 27 lipca 2005 roku - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. 2012, poz. 572, z późn. zm.), Rada Główna po przeanalizowaniu projektu rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie studiów doktoranckich i stypendiów doktoranckich po zapoznaniu się z opinią Krajowej Reprezentacji Doktorantów z dnia 1 września 2014 r. popiera uwagi zgłoszone w tej opinii, z wyjątkiem części VII w odniesieniu do paragrafu 6 ust.4 i ust.5.

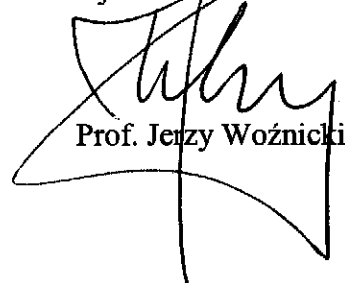
W opinii Rady Głównej kwestię zachowania prawa doktorantów do stypendiów w okresie przedłużenia studiów doktoranckich ponad standardowy okres należy regulować selektywnie, a jednocześnie motywować doktorantów do pozyskiwania grantów lub innych środków na prowadzenie badań naukowych. Generalnie chodzi o zwiększenie przedsiębiorczości doktorantów w przypadkach wydłużania studiów doktoranckich.

Załącznik:

Opinia Krajowej Reprezentacji Doktorantów z dnia 1 września 2014 r. w sprawie projektu rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie studiów doktoranckich i stypendiów doktoranckich

Uchwałą otrzymuje Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Przewodniczący
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Prof. Jerzy Woźnicki

OPINIA

Krajowej Reprezentacji Doktorantów

z dnia 1 września 2014 roku

w sprawie projektu rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie studiów doktoranckich i stypendiów doktoranckich

Krajowa Reprezentacja Doktorantów po rozpatrzeniu projektu rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 11 sierpnia 2014 r. w sprawie studiów doktoranckich i stypendiów doktoranckich, wnoszą kilka następujących poprawek, jednocześnie wnosząc o ich uwzględnienie w trakcie dalszych prac nad projektem.

Postulujemy zmianę brzmienia lit. b) niniejszego rozporządzenia, poprzez:

- 1) zmianę brzmienia lit. b) na:
„b) odbywania studiów doktoranckich w uczelniach i w jednostkach naukowych, w tym maksymalnego i minimalnego czasu trwania tego typu studiów,”
- 2) dodanie po lit. b lit. c w następującym brzmieniu:
„c) przedłużania czasu trwania studiów, w tym prawo do dodatkowego przedłużenia odbywania studiów doktoranckich o czas trwania urlopu macierzyńskiego, urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, dodatkowego urlopu macierzyńskiego, dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, urlopu ojcowskiego oraz urlopu rodzicielskiego, określonych w odrębnych przepisach,”
- 3) zmianę dotychczasowej lit. c, na lit. d.

Uzasadnienie:

Zgodnie z §125 pkt. 1 Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz. U. Nr 100, poz. 908), w przepisach ogólnych

Rozporządzenia określa się jego przedmiot, w szczególności wtedy, gdy tytuł rozporządzenia jest zwięzły i nie zawiera szczegółowej informacji o wszystkich sprawach regulowanych w rozporządzeniu. Z możliwości tej skorzystano przy projekcie Rozporządzenia w sprawie studiów i stypendiów doktoranckich, wykorzystując w §1 zwrot „Rozporządzenie określa ...”. Mając powyższe na uwadze, za poważny błąd legislacyjny należy uznać pominięcie w §1 projektu Rozporządzenia regulacji wyjaśniających, iż w drodze tego aktu prawnego została uregulowana kwestia związana, o której mowa w art. 201 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (tj. Dz. U. z 2012 r. poz. 572 z późn. zm.) tj. przedłużania czasu trwania studiów, w tym prawo do dodatkowego przedłużenia odbywania studiów doktoranckich oraz czasu trwania urlopu macierzyńskiego, na warunkach urlopu macierzyńskiego, dodatkowego urlopu macierzyńskiego, dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, urlopu ojcowskiego oraz urlopu rodzicielskiego, o których mowa w ustawie z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks Pracy (tj. Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94 z późn. zm.). Podkreślić należy, iż powyższy przepis – art. 201 ust. 1 pkt. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym jest wyliczeniem podstawą prawną do wydania projektowanego Rozporządzenia. W związku z powyższym wnioskujemy, aby zawarte w §1 projektu rozporządzenia przepisy określające jego przedmiot znalazły się – w formie dodatkowej litery (zgodnie z §124 ust. 2 Rozporządzenia w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”) – przepis wskazujący, iż projektowane Rozporządzenie reguluje również kwestię związaną z prawem do przedłużenia okresu odbywania studiów doktoranckich.

II.

Postulujemy nadanie nowego brzmienia §2 opiniowanego Rozporządzenia, o następującej treści:

„§2. 1. Podstawowa jednostka organizacyjna uczelni lub odpowiednio jednostka naukowa może prowadzić studia doktoranckie, jeżeli:

- 1) posiada opis zakładanych efektów kształcenia oraz odrębny, w formie stacjonarnej lub niestacjonarnej, program studiów doktoranckich, w tym plan studiów doktoranckich;*
- 2) zapewnia doktorantom uczelni możliwość odbywania praktyk zawodowych, w tym w szczególności w formie prowadzenia zajęć dydaktycznych lub uczestniczenia w ich prowadzeniu;*

- 3) zapewnia doktorantom warunki do realizacji samodzielnej pracy badawczej oraz dysponuje infrastrukturą umożliwiającą prawidłową realizację programu studiów doktoranckich, w tym badań naukowych;
- 4) zapewnia doktorantom środki finansowanie niezbędne do realizacji prowadzonych badań naukowych i prac rozwojowych oraz możliwość publikowania ich wyników;
- 5) zapewnia możliwość korzystania z zasobów bibliotecznych obejmujących literaturę, niezbędną do prawidłowej realizacji programu studiów doktoranckich oraz z zasobów Wirtualnej Biblioteki Nauki;
- 6) wdrożyła wewnętrzny system zapewnienia jakości studiów doktoranckich.

2. Rada jednostki albo jej prezesi przedkłada rektorowi, a rada naukowa jednostki naukowej – dyrektorowi tej jednostki, wniosek o utworzenie studiów doktoranckich, który zawiera:

- 1) nazwę studiów doktoranckich;
- 2) określenie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i dyscyplin naukowych albo dziedzin sztuki i dyscyplin artystycznych;
- 3) uzasadnienie utworzenia studiów doktoranckich;
- 4) opis zakładanych efektów kształcenia;
- 5) program studiów doktoranckich;
- 6) warunki i tryb rekrutacji na studia doktoranckie;
- 7) wysokość opłat za niestacjonarne studia doktoranckie, jeżeli jest przewidywane utworzenie studiów odpłatnych.

3. Po zaakceptowaniu wniosku rektor uczelni albo dyrektor jednostki naukowej wydaje akt o utworzeniu studiów doktoranckich.”

Uzasadnienie:

Proponujemy, aby zmienić numerację ust. 1-2, dokonując jej podwyższenia o 1, i wprowadzić nowe uregulowanie ust. 1. Postulujemy, aby wprowadzić warunki, których kumulatywne spełnienie będzie warunkować możliwość prowadzenia studiów doktoranckich. Uregulowanie tej kwestii w poddanym konsultacjom społecznym niniejszym Rozporządzeniu jest zgodne z przepisem wyrażającym delegację ustawową – art. 201 ust. 1 ustawy – Prawo

Krajowa Reprezentacja Doktorantów

o szkolnictwie wyższym. Stosownie do regulacji przytoczonego artykułu, minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego jest kompetentny do uregulowania kwestii organizowania i prowadzenia studiów doktoranckich. Postulowana treść ust. 1 została skonstruowana na zasadzie per analogiam względem regulacji §9 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia, przy uwzględnieniu specyfiki studiów doktoranckich. Nie ulega wątpliwości, że warunki prowadzenia studiów doktoranckich muszą co najmniej odpowiadać warunkom prowadzenia studiów pierwszego, drugiego stopnia oraz studiów jednolitych magisterskich. Warunki wskazane w naszej propozycji w pkt. 1-6 nie tylko stanowią mają charakter swoistego rodzaju gwarancji dla doktorantów, lecz również mają na uwadze konieczność zapewnienia najwyższej jakości kształcenia, prowadzącego do uzyskania kwalifikacji trzeciego stopnia.

Zmiany w zakresie elementów wniosku o utworzenie studiów doktoranckich, który rada jednostki organizacyjnej uczelelni przedstawia rektorowi, a rada naukowa jednostki naukowej – dyrektorowi tej jednostki, wyrażają się w opisanym w dalszej części opinii, postulatu wprowadzenia przepisu normującego elementy programu studiów doktoranckich. W związku z możliwością prowadzenia studiów doktoranckich w zakresie kilku dyscyplin naukowych lub artystycznych wynikającą z art. 195 ust. 1 i 2 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, niezbędne jest również uwzględnienie zbiorczo wszystkich obszarów wiedzy, dziedzin nauki i dyscyplin w rzeczonym wniosku. Pragniemy zauważyć, że ograniczenie prowadzenia studiów doktoranckich uniemożliwiłoby tworzenie interdyscyplinarnych, środowiskowych studiów doktoranckich. Zgodnie ze znowelizowanym art. 14a ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2003 nr 65 poz. 595, z późn. zm.) istnieje możliwość realizacji interdyscyplinarnych rozpraw doktorskich w zakresie jednej lub kilku dyscyplin naukowych, zatem nie widzimy powodu ograniczenia studiów doktoranckich do jednej dyscypliny. Ujednolicenie terminologii w zakresie przepisów ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym oraz wydanych do niej rozporządzeń ma na celu, aby wniosek zawierał „opis zakładanych efektów kształcenia”, a nie „określenie efektów kształcenia”. Pozwoli to uniknąć wątpliwości interpretacyjnych, gdyż w przypadku, gdy prawodawca posługuje się dwoma podobnie brzmiącymi, lecz nieidentycznymi pojęciami, każdemu z nich należałoby przypisać różne znaczenie.

III.

Postulujemy dodanie §2a po §2 w następującym brzmieniu:

„§2a. 1. Program studiów doktoranckich określa:

- 1) formę studiów doktoranckich;*
- 2) czas trwania studiów doktoranckich i liczbę punktów ECTS konieczną do uzyskania kwalifikacji odpowiadających poziomowi kształcenia;*
- 3) zajęcia lub grupy zajęć obowiązkowych wraz z przypisaniem im liczby punktów ECTS;*
- 4) sposoby weryfikacji efektów kształcenia osiągniętych przez doktoranta;*
- 5) plan studiów doktoranckich;*
- 6) łączną liczbę punktów ECTS, którą doktorant może uzyskać w ramach:
  - a) zajęć obowiązkowych;*
  - b) zajęć fakultatywnych rozwijających umiejętności dydaktyczne,*
  - c) zajęć fakultatywnych rozwijających umiejętności zawodowe,*
  - d) praktyk zawodowych;**
- 7) wymiar, zasady i formę odbywania praktyk zawodowych;*
- 8) zakres, minimalny wymiar i formę opieki naukowej oraz wsparcia w samodzielnej pracy badawczej albo artystycznej.*

2. Podstawowa jednostka organizacyjna uczelni lub jednostka naukowa prowadząca studia doktoranckie określa program studiów doktoranckich, mając na uwadze doświadczenia i wzorce międzynarodowe.

3. Podstawowa jednostka organizacyjna uczelni lub jednostka naukowa prowadząca studia doktoranckie może doskonalić zakładane efekty kształcenia oraz program studiów doktoranckich. Zmiany te mogą być wprowadzone z początkiem nowego cyklu kształcenia.

4. Praca powierzona doktorantowi niewynikająca z planu i programu studiów doktoranckich oraz regulaminu studiów doktoranckich podlega wynagrodzeniu na zasadach określonych w odrębnych przepisach.”

Uzasadnienie:

Na uwagę zasługuje również brak w przedłożonym projekcie definicji legalnej programu studiów doktoranckich, co sprawia, że przepisy w tym zakresie są niejasne i mogą być odmiennie lub nieprawidłowo interpretowane. Sytuacja taka nie sprzyja dążeniu do dbania o najwyższą jakość studiów doktoranckich. Pragniemy zauważyć, że dla studiów wyższych określono definicję programu studiów w Rozporządzeniu w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. 2012 poz. 983), natomiast w stosunku do studiów doktoranckich analogicznych przepisów brak. W związku z tym jednostki prowadzące studia doktoranckie nie wiedzą, jakie elementy powinien takowy program studiów zawierać. W związku z tym programy te często są niekompletne i nie zawierają wszelkich niezbędnych dla doktoranta informacji. W innych przypadkach natomiast zawierają nadmierne regulacje i zrytkie niezgodne z obecnie obowiązującymi przepisami, jak np. obowiązek zwracania stypendium doktoranckiego w przypadku rezygnacji ze studiów doktoranckich, dodatkowe kryteria stypendialne, obowiązek realizacji prac administracyjnych i organizacyjnych na rzecz jednostki naukowej. W związku z powyższym uważamy za konieczne wprowadzenie definicji programu studiów doktoranckich określającego jego elementy.

Jednym z kluczowych elementów programu studiów doktoranckich powinno być określenie zakresu, minimalnego wymiaru i formy opieki naukowej oraz wsparcia w samodzielnej pracy badawczej albo artystycznej. Niestety w większości uczelni i jednostek naukowych nie został określony jasno zakres zadań i wsparcia merytorycznego doktorantów. Opiekunowie naukowcy często nie są świadomi jakie efekty doktorant powinien pozyskać w trakcie realizacji pracy badawczej. Zakres wsparcia merytorycznego często nie jest adekwatny do potrzeb. Jednostki prowadzące studia doktoranckie często zakładają, że większość efektów kształcenia doktorant pozyskuje w relacji mistrz-uczeń ze swoim opiekunem naukowym, jeśli jednak ten nie wie, jakiego wsparcia powinien udzielić doktorantowi to realizacja tych efektów kształcenia jest wątpliwa. Program studiów doktoranckich, zatem powinien jasno określać zakres wsparcia merytorycznego doktoranta, tak aby zarówno doktorant wiedział czego powinien oczekiwać od swojego opiekuna naukowego, a opiekun był świadom jakiego wsparcia merytorycznego musi doktorantowi udzielić. Dodatkowo program studiów doktoranckich powinien określać minimalny wymiar konsultacji naukowych z promotorem,

ponieważ bywają przypadki, że ze względu na liczbę dyplomantów dostęp do opiekuna naukowego jest mocno utrudniony.

Dodatkowo Rozporządzenie powinno określać, że za wykonanie obowiązków nałożonych na doktoranta i nieobjętych planem i programem studiów doktoranckich oraz regulaminem studiów doktoranckich doktorantowi przysługuje wynagrodzenie za wykonaną pracę. Niestety nadal częstą praktyką jest nakładanie na doktoranta większej liczby godzin praktyk zawodowych niż przewiduje to ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym bez stosownego wynagrodzenia za wykonaną pracę. Dodatkowo doktorantom zleca się liczne prace administracyjne i organizacyjne na rzecz uczelni, jak np. praca w dziekanacie, obsługa sekretariatu zakładu lub katedry, praca w pracowniach komputerowych, sprawdzanie prac egzaminacyjnych studentów. Wnależy nadmienić, że proponowane zapisy pozwolą na ograniczenie tych patologii.

IV.

Postulujemy następujące zmiany do art. 33 ust. 1-3 opisanego Rozporządzenia:

„§3.1. Kierownika studiów doktoranckich powołuje:

- 1) rektor uczelni, po zasięgnięciu opinii rady jednostki organizacyjnej uczelni i zgody właściwego organu samorządu doktorantów,
  - 2) dyrektor jednostki naukowej, po zasięgnięciu opinii rady naukowej jednostki naukowej i zgody właściwego organu samorządu doktorantów
– spośród nauczycieli akademickich wykonujących pracę w jednostce organizacyjnej uczelni albo pracowników naukowych jednostki naukowej, posiadających co najmniej stopień naukowy doktora habilitowanego albo stopień doktora habilitowanego sztuki albo uprawnienia równoważne z uprawnieniami doktora habilitowanego nabyte na podstawie art. 21a ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595, z późn. zm.), zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy.
2. Właściwy organ samorządu doktorantów wydaje zgode w terminie 14 dni od dnia otrzymania wniosku o jej wydanie, z tym że wymóg ten uważa się za spełniony również w przypadku bezskutecznego upływu tego terminu.

3. Wymóg zasięgnięcia zgody właściwego organu samorządu doktorantów nie dotyczy powołania kierownika pierwszych studiów doktoranckich w jednostce organizacyjnej uczelni albo w jednostce naukowej tworzonych w określonej dyscyplinie naukowej lub dyscyplinie artystycznej."

Uzasadnienie:

Obecne uregulowania prawne nie umożliwiają doktorantom realnego wpływu na wybór prorektora i prodziekana odpowiedzialnego za sprawy doktoranckie, ale także kierownika studiów doktoranckich. Opinia samorządu doktorantów w sprawie kandydatury na kierownika studiów doktoranckich nie jest w stanie czego doktoranci bardzo często nie mają wpływu na wybór ich bezpośredniego przełożonego. Pragniemy zauważyć, że studenci mają realny wpływ na wybór zarówno prorektora jak i prodziekana ds. studenckich nałożony przepisami ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, co narusza konstytucyjną zasadę równości podmiotów wobec prawa.

Doktoranci nie mają wpływu na wybór prorektora odpowiedzialnego za studia doktoranckie oraz prodziekana odpowiedzialnego za studia doktoranckie. Przepisy art. 75 ust. 3 oraz art. 76 ust. 5 ustawy z dnia z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym jasno mówią, że osoba kandydująca na prorektora i prodziekana ds. studenckich musi uzyskać zgodę większości przedstawicieli studentów i doktorantów w organie dokonującym wyboru lub w komisji rozstrzygającej konkurs. Należy zauważyć, że w organie dokonującym wyboru zdecydowaną większość stanowią studenci, ponieważ liczba przedstawicieli studentów i doktorantów ustalana jest proporcjonalnie do liczebności tych grup zgodnie z art. 71 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym. Dodatkowo jak wykazano w publikacji wydanej przez Fundację Rektorów Polskich pt. "Benchmarking procesu wdrażania Krajowych Ram Kwalifikacji w polskich uczelniach" sprawy doktorantów powierzane są innemu prorektorowi niż prorektor odpowiedzialny do spraw studenckich. Przepisy jednak nie nakazują udziału doktorantów w wyborze prorektora ds. doktoranckich. Analogicznie sytuacja wygląda w przypadku prodziekana ds. doktoranckich.

W związku z powyższym Krajowa Reprezentacja Doktorantów stoi na stanowisku, że należy dążyć do stanu, w którym doktoranci posiadają realny wpływ na wybór podmiotów odpowiedzialnych za ich studia, analogiczny jaki obecnie posiadają studenci. Zatem niezbędnym minimum jest wprowadzenie w miejsce opinii samorządu doktorantów zgody na powołanie danego na kandydata na kierownika studiów doktoranckich.

V.

Postulujemy następującą zmianę brzmienia §3 ust. 5 pkt 2 opiniowanego Rozporządzenia:

„2) dokonuje oceny realizacji programu studiów doktoranckich, w tym prowadzenia badań naukowych przez doktorantów

oraz zmianę brzmienia §4 pkt 1 opiniowanego rozporządzenia na:

„1) określa sposób dokonywania oceny realizacji programu studiów doktoranckich, w tym prowadzenia badań naukowych przez doktorantów

Uzasadnienie:

W związku ze zmianą art. 197 ust. 2 przepisów ustawy z dnia z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym wprowadzoną art. 1 pkt. 132 ustawą z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw postulowaną przez Krajową Reprezentację Doktorantów należy w konsekwencji uznać, że prowadzenie badań naukowych przez doktorantów jest elementem programu studiów doktoranckich, zatem analogicznie należy zamienić spójnik „oraz” na wyrażenie „w tym”.

VI.

Postulujemy dodanie §4a, po §4 w brzmieniu:

„§4a.1. Wewnętrzny system zapewnienia jakości studiów doktoranckich uwzględnia w szczególności:

- 1) sposób weryfikowania efektów kształcenia;*

- 2) sposób wykorzystania wniosków z ocen nauczycieli akademickich dokonywanych przez doktorantów w trybie art. 132 ust. 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym;
- 3) ocenę realizacji zakładanych efektów kształcenia;
- 4) ocenę realizacji opieki naukowej oraz wsparcia w prowadzeniu samodzielnych badań naukowych przez doktorantów;
- 5) działania uczelni albo jednostki naukowej w zakresie zapobiegania plagiatom i ich wykrywania.

2. Kierownik podstawowej jednostki organizacyjnej uczelni, a jednostce naukowej jej dyrektor, przedkłada rektorowi uczelni na koniec roku akademickiego ocenę funkcjonowania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości studiów doktoranckich, w tym ocenę realizacji zakładanych efektów kształcenia. Ocenę tę uwzględnia się przy doskonaleniu zakładanych efektów kształcenia oraz programu studiów doktoranckich."

Uzasadnienie:

Krajowa Reprezentacja Doktorantów w trosce o jakość studiów doktoranckich postuluje objęcie studiów doktoranckich wewnętrznym systemem jakości, analogicznie jak ma to miejsce w przypadku studiów wyższych. Uważamy, że obecna polityka braku troski o jakość studiów doktoranckich przyczyni się niekorzystnie do ich dalszego rozwoju, co już w chwili obecnej zaczyna mieć miejsce. Studia doktoranckie sprowadzane są do studiów wyższych, a zajęcia oferowane doktorantom nieadekwatne do ich potrzeb, efektów kształcenia i poziomu studiów. Badania naukowe prowadzone przez doktorantów często przestają stanowić podstawowy element tych studiów a jedynie stają się dodatkiem do kształcenia. Zatem za zasadne uważamy, wprowadzenie mechanizmów, mających na celu poprawę jakości studiów doktoranckich w Polsce, w tym zarówno w obszarze kształcenia jak i badań naukowych.

Obecnie niejednokrotnie, kierownik studiów doktoranckich jest jedyną osobą odpowiedzialną za zmiany w programie studiów doktoranckich. Jak wykazano w publikacji wydanej przez Fundację Rektorów Polskich pt. "Benchmarking procesu wdrażania Krajowych Ram Kwalifikacji w polskich uczelniach" tylko 34,3% jednostek biorących udział w badaniu (236

jednostek brało w nim udział) wskazało jako podmiot odpowiedzialny za zmiany programu studiów doktoranckich komisję właściwą do spraw studiów doktoranckich, natomiast w pozostałych jednostkach jest za ten proces odpowiedzialny kierownik studiów doktoranckich. Niestety z przykrością musimy stwierdzić, że bardzo często doktoranci nie są włączani w proces zmiany programu studiów doktoranckich oraz określania efektów kształcenia, co skutkuje brakiem dostosowania procesu kształcenia do ich potrzeb naukowych oraz w zakresie umiejętności dydaktycznych i zawodowych.

Postulujemy nadanie nowego brzmienia §6 opisanego Rozporządzenia, o następującej treści:

„§6. 1. Kierownik studiów doktoranckich, na wniosek doktoranta, po zasięgnięciu opinii opiekuna naukowego lub promotora, może przedłużyć okres trwania studiów doktoranckich, o kolejne lata, studium w przypadku konieczności prowadzenia długotrwałych badań naukowych realizowanych w ramach tych studiów, łącznie nie dłużej niż o 2 lata.

2. Kierownik studiów doktoranckich, na wniosek doktoranta, może ponadto przedłużyć okres trwania studiów doktoranckich o rok w przypadku:

- 1) czasowej niezdolności do odbywania tych studiów spowodowanej chorobą,*
- 2) konieczności sprawowania osobistej opieki nad chorym członkiem rodziny,*
- 3) konieczności sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem do 4 roku życia lub dzieckiem posiadającym orzeczenie o niepełnosprawności;*
- 4) posiadania orzeczonej niepełnosprawności.*

3. Kierownik studiów doktoranckich, może dodatkowo przedłużyć, na wniosek doktoranta, okres trwania studiów doktoranckich o okres odpowiadający czasowi trwania urlopu macierzyńskiego, dodatkowego urlopu macierzyńskiego, urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, urlopu ojcowskiego oraz urlopu rodzicielskiego, określonych w ustawie z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. 1998 nr 21 poz. 94, z późn.zm.).

4. Doktorant w okresie realizacji przedłużonych studiów doktoranckich oraz w okresie urlopów o których mowa w ust. 3, zachowuje pełnię praw i obowiązków doktoranta,

w szczególności uprawnienia do pobierania stypendiów, o których mowa w art. 199 ust. 1, art. 199a, art. 199b, art. 200 ust. 1 oraz art. 200a ust. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym.

5. Doktorant w okresie przedłużenia studiów doktoranckich nie ma obowiązku realizacji dodatkowych zajęć nieobjętych ich programem.”

Uzasadnienie:

Proponowane zmiany mają na celu wyeliminować wątpliwości interpretacyjne dotyczące wykładni przepisu. Przedłużenie okresu studiów musi wiązać się z przedłużeniem programu studiów doktoranckich. Nieprawidłowe jest traktowanie doktoranta przedłużającego studia tak samo jak doktoranta pobierającego ostatni rok studiów. Pamiętać bowiem należy, iż przedłużenie jest formą umożliwiającą dalsze studiowanie, a więc kontynuację nauki oraz przede wszystkim prowadzenia badań naukowych. Wprowadzane przepisy prowadzą do zachowania pełni praw doktoranta, w szczególności uprawniają go do pobierania pomocy materialnej oraz stypendiów, w tym także w tym stypendium doktoranckiego oraz jego zwiększenia. Wskazywane jest również sytuacja doktorantek i doktorantów korzystających z urlopów, o których mowa w ust. 3 omawianego §6. Obecny stan prawny, mimo, iż gwarantuje takim doktorantom możliwość urlopu, pozwala na odbieranie im często jedynych środków do życia, jakimi są stypendia. Należy podkreślić, że doktoranci są w najlepszym okresie w życiu do założenia rodziny. Państwo powinno promować politykę prorodzinną również w zakresie studiów doktoranckich i nie pozwalać takim doktorantom na pozostanie bez środków do życia. Uczelnie i jednostki naukowe jednak nagminnie dyskryminują doktorantów postanawiających założyć rodzinę, poprzez odbieranie stypendiów, w tym zarówno doktoranckich jak i z funduszu pomocy materialnej, w okresie urlopów, o których mowa w ust. 3 oraz po powrocie z urlopu.

Dodatkowo postuluje poszerzenie katalogu przypadków umożliwiających wnioskowanie o przedłużenie studiów doktoranckich o kolejny rok o doktorantów z orzeczoną niepełnosprawnością. Pragniemy doprecyzować możliwość przedłużenia studiów doktoranckich osobom, które, ze względu na niepełnosprawność, napotykają czasowe przeszkody w terminowej realizacji programu studiów i wypełniania innych obowiązków doktoranta. Do Krajowej Reprezentacji Doktorantów docierają sygnały, iż doktoranci będący

Krajowa Reprezentacja Doktorantów

osobami z niepełnosprawnością spotykają się z odmowami przedłużania studiów, jeżeli nie są w stanie przedstawić np. zaświadczeń szpitalnych. Problemy wynikające z niepełnosprawności nie zawsze wymagają pobytu w szpitalu. Niepełnosprawność nie jest chorobą. Zmiana ma zadanie ułatwienie doktorantom z niepełnosprawnością realizacji studiów doktoranckich. Doktoranci z niepełnosprawnością często napotykają dodatkowe trudności wynikające z ich niepełnosprawności, ale także utrudnienia natury administracyjnej wpływające na wydłużenie okresu prowadzenia badań naukowych, jak np. organizacja asystenta, czy lektora języka migowego, wydłużenie czasu dotarcia do miejsca badań lub uczelni w przypadku niepełnosprawności ruchowej. Nie zawsze też są w stanie pracować w takim wymiarze jak ich pełnosprawni koledzy. W związku z tym za zasadne należy uznać przyznanie możliwości przedłużenia studiów doktoranckich z tytułu niepełnosprawności. Dodacj należy, że praca naukowa jest dla takich osób idealną, a czasami jedyną możliwością aktywizacji zawodowej.

Proponujemy zmianę brzmienia omawianego rozporządzenia poprzez:

- 1) w obrębie ust. 1 dopisanie po kropce zdania w brzmieniu:

„Stypendium doktoranckie jest przyznawane w drodze decyzji administracyjnej, w której wskazuje się wysokość stypendium doktoranckiego oraz okres na jaki zostało ono przyznane.”

Uzasadnienie:

Niniejsze uregulowanie precyzuje, iż rozstrzygnięcie w przedmiocie przyznania stypendium doktoranckiego następuje w drodze decyzji administracyjnej. Postulujemy, by w decyzji wskazywano zarówno wysokość przyznanego stypendium oraz okres, na jaki zostało ono przyznane. Doprecyzowanie formy prawnej rozstrzygnięcia w omawianym przedmiocie znosi wątpliwości interpretacyjnej w tej kwestii. W stanie de lege lata niejednoznaczny jest status prawny decyzji dotyczących przyznania lub odmowy przyznania stypendium doktoranckiego. Większość piśmiennictwa opowiada się za przyznaniem ww. statusu decyzji administracyjnej, ale nie wszyscy. Zapisanie statusu decyzji stypendialnej *expressis verbis*

w rozporządzeniu otwiera drogę do dochodzenia swoich praw przed doktorantów przed sądem administracyjnym.

2) w obrębie ust.3 przed kropką dopisanie:

„wyznaczony przez właściwy organ samorządu doktorantów”

Uzasadnienie:

Niniejsza zmiana ma na celu wskazanie, iż przedstawiciel doktorantów wchodzący w skład komisji stypendialnej jednostki organizacyjnej uczelni albo jednostki naukowej wyznaczony jest przez właściwy organ samorządu doktorantów. Samorzady doktorantów wielokrotnie zgłaszały do KRD problem wynikający z tegoż brzmienia przepisu. Władze jednostek prowadzących studia doktoranckie często uważają, iż są jedynym uprawnionym organem do delegowania wybranego przez siebie doktoranta do doktoranckiej komisji stypendialnej.

3) dodanie ust. 4 – 6 w brzmieniu:

„4. Szczegółowe kryteria oraz zasady przyznawania stypendium doktoranckiego określa właściwy regulamin określony przez rektora uczelni po zasięgnięciu opinii właściwego organu samorządu doktorantów.

5. W jednostkach naukowych regulamin, o którym mowa w ust. 4, określa dyrektor jednostki naukowej.

6. Od decyzji rektora uczelni albo dyrektora jednostki naukowej o odmowie przyznania stypendium doktoranckiego służy wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy.”

Krajowa Reprezentacja Doktorantów stoi na stanowisku, że określone w §11 opiniowanego rozporządzenia kryteria przyznawania stypendium doktoranckiego o charakterze ogólnym nie zawsze uwzględniają specyfikę studiów III stopnia w poszczególnych dyscyplinach naukowych. Postuluje się stworzenie możliwości ich dookreślenia w regulaminie przyznawania stypendium doktoranckiego, który ma być określony przez rektora uczelni albo dyrektora jednostki naukowej – jest to rozwiązanie *per analogiam* względem wskazania podmiotów uprawnionych do określenia regulaminu stypendiów z dotacji projakościowej. Postulujemy wprowadzenie obowiązku zasięgnięcia opinii właściwego samorządu

doktorantów, ponieważ regulamin przyznawania stypendiów doktoranckich nie podlega takiemu wymogowi formalnemu. Regulamin ma także określać szczegółowy tryb przyznawania stypendium. Uważamy za uzasadnione pozostawienie tych kwestii do wewnętrznej regulacji.

Postulujemy również wprowadzenie ust. 6, zgodnie z którego dyspozycją w przypadku odmowy przyznania stypendium doktoranckiego wnioskodawcy przysługuje wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy. Proponowane uregulowanie to jest pokłosiem propozycji wskazanej w pkt 1, zgodnie z którą rozstrzygnięcie w przedmiocie przyznania stypendium doktoranckiego ma nastąpić w drodze decyzji administracyjnej. Standardy demokratycznego państwa prawnego oraz zasady postępowania administracyjnego wymagają zapewnienia stronie postępowania, w przypadku gdy nie jest zadowolona z poczynionego rozstrzygnięcia, możliwości zaskarżenia wydanej decyzji. W związku z tym postulujemy wprowadzenie instytucji wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy.

Postulujemy zmianę brzmienia wyliczenia w §11 ust. 2 pkt 2 opiniowanego Rozporządzenia na:

„2) wykazał się w roku akademickim poprzedzającym złożenie wniosku o przyznanie stypendium doktoranckiego zaangażowaniem w:”

Uzasadnienie:

Przepis w stanie *de lege lata* nastęrcza kłopotów interpretacyjnych, ponieważ nie wskazuje precyzyjnie czasu, który należy brać pod uwagę przy ocenie osiągnięć doktoranta – nie wiadomo czy jest to tylko poprzedni rok akademicki, czy też lata wcześniejsze. Niniejsza poprawka prowadzi do ustalenia granic temporalnych osiągnięć stanowiących podstawę przyznania stypendium doktoranckiego, poprzez dookreślenie, iż ocenie podlegają tylko te osiągnięcia doktoranta, których doktorant dokonał w roku akademickim bezpośrednio poprzedzającym złożenie wniosku o przyznanie stypendium doktoranckiego. Wprowadzana zmiana ma charakter doprecyzowujący obecnie obowiązujący przepis prawny. Efektem zmiany będzie brak możliwości powtórnego wliczenia danego osiągnięcia w kolejnym roku

akademickim. Niedopuszczalne jest, aby jedno osiągnięcie było dwukrotnie premiowane z tego samego tytułu. Stwarza to tym samym przejrzystość procedur przyznawania stypendium doktoranckiego oraz wymaga stałego zaangażowania doktoranta na poszczególnych latach studiów doktoranckich. Proponowana poprawka niewątpliwie przyczyni się do jednolitej wykładni Rozporządzenia, a tym samym zapewnienia równego traktowania doktorantów w skali całego kraju.

X.

Postulujemy dodanie §13 ust. 2 pkt 1, pkt 1a w brzmieniu:

„1a) pomocy materialnej przewidzianej w art. 199a ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym;

oraz zmianę brzmienia §13 ust. 2 pkt 2 lit a na:

„a) art. 199 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym;

Uzasadnienie:

Krajowa Reprezentacja Doktorantów postuluje poszerzenie katalogu świadczeń, od których niezależnie przyznaje się stypendium doktoranckie o pomoc materialną przyznawaną przez jednostki samorządu terytorialnego oraz stypendium za wybitne osiągnięcia przyznawane przez osoby fizyczne lub osoby prawne niebędące państwowymi ani samorządowymi osobami prawnymi. Poprawka ta ma na celu naprawienie ewidentnego przeoczenia ustawodawcy w tym względzie i zapewnienie spójności systemu. Nie ma bowiem uzasadnionych podstaw normatywnych, aby ww. pomoc materialna oraz stypendia dla doktorantów wykluczały jednoczesne pobieranie stypendium doktoranckiego. Zakaz łączenia wskazanego wsparcia doktorantów oraz stypendium doktoranckiego niewątpliwie byłby bardzo demotywujący dla doktorantów mogących wylegitymować się wybitnymi osiągnięciami naukowymi. Pamiętać bowiem należy, iż kryteria przyznawania stypendium doktoranckiego oraz pomocy materialnej przyznawanej przez jednostki samorządu terytorialnego oraz stypendium przyznawanego przez osoby fizyczne lub osoby prawne niebędące państwowymi ani samorządowymi osobami prawnymi zwykle wynagrodzenie

Krajowa Reprezentacja Doktorantów

poniesionego wkładu pracy w prowadzone badania naukowe i mają charakter motywacyjny. Proponowana poprawka niewątpliwie zachęci do jeszcze większego zaangażowania doktorantów w pracę naukowo-dydaktyczną, poprzez zwiększenie możliwości pozyskania nowych środków finansowych. Nieprzyznanie natomiast doktorantowi stypendium doktoranckiego z powodu otrzymania stypendiów, o których mowa wyżej, zniechęci jedynie doktorantów w dążeniu do osiągnięcia ponadprzeciętnych wyników w nauce.

